

Lentoasematoimintojen järjestämisen vaihtoehdot / Väliraportin lausunto

Kaupunginhallitus 11.09.2023 § 390
673/00.01.02.00/2023

Valmistelija Kehitysjohtaja Jonne Sandberg

Valtioneuvosto päätti ensimmäisestä parlamentaarisesti valmistellusta valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta (Liikenne12) vuosille 2021–2032 keväällä 2021. Ensimmäisen suunnitelman valmistelun aikana selvisi että tietopohjaa lentoliikenteen osalta on laajennettava. Voimassa olevassa suunnitelmassa onkin kirjaus, jonka mukaan seuraavan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelussa tarkastellaan lentoliikenteen kehitysnäkymiä tuoreen tiedon valossa. Toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset (mm. matkustajamäärien romahdus koronapandemian aikana, Venäjän ilmatilan sulkeutuminen pakotteiden myötä sekä vihreän siirtymän vaatima käyttövoimamuutos lentoliikenteessä) vain korostavat tietopohjan laajentamisen tarvetta. Liikenne- ja viestintäministeriön (Ivm) käynnistämän selvitystyön tarkoituksena on tuottaa tietoa erityisesti lentoasematoimintojen järjestämisen vaihtoehdoista, vaikutuksista sekä niiden kytkennästä lentoliikenteen ostoihin ja tulevaisuuden ilmailun tarpeisiin.

Viidellä koronatuokea saaneella maakuntakentällä (Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kemi ja Kokkola) on Kokkolan kaupungin näkemyksen mukaan mahdollista palata markkinaehtoiseen liikenteeseen. Matkustajamäärien kasvu, koronan matkustusrajoitteiden lopulta hellitettyä 2023 keväällä, on ollut sen jälkeen hyvä. Valtion sataprosenttinen takaus tarvitaan vielä jatkossakin, jotta todellisen kysynnän taso voidaan osoittaa kaupallisille toimijoille. Lentoliikenne on alueen saavutettavuuden kannalta edelleen nopein kuljetusmuoto. Vientiteollisuuden näkökulmasta lentoliikenteen kattavuus on olennaista ja osittain jopa ratkaisevaa. Lentoliikenne on olennainen osa kansallista saavutettavuuden infraa. Näin ollen kustannusten siirtäminen kunnille ei ole nykytilanteessa tarkoituksenmukaista, eikä kokonaisuus huomioiden edes mahdollista. Tulevaisuuden ratkaisuja pohdittaessa tulee huomioida Euroopan Unionin (EU) asettaman saavutettavuustavoitteet, esimerkiksi kolmen tunnin saavutettavuuden varmistaminen. Saavutettavuutta tulee myös arvioida todellisten matkaketjujen pohjalta. Siihen liittyvät matkaketjuun menevä aika, keliolosuhteiden tuomat viiveet jne.

Yllä olevaan liittyen todetaan, että lentoliikenteen painopiste on siirtynyt entistä enemmän palvelemaan kansainvälistä saavutettavuutta. Selvää on, että toimivalla lentoliikenteellä on merkittävä vaikutus aluetalouteen. Suorat työllisyysvaikutukset alueelle ovat tähdelliset ja samalla toimiva lentoliikenne mahdollistaa kansainvälisten konserniyhtiöiden myyntitoiminnan, tuotekehityksen ja hallinnon toiminnot Suomessa.

Kansallista lentoasemaverkostoa kehitettäessä tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tilannetta analysoidaan infran näkökulmasta (Finavia) ja erikseen liikenteen operoinnin näkökulmasta. Hallitusohjelmaan on kirjattu että Finavian nykymuotoinen verkosto säilytetään. Lentoliikenteen osalta tavoitteena tulee olla fossiilisista polttoaineista riippumaton liikenne. Kotimaan liikenne tulisi laajalti ottaa pilotiksi, jossa tavoitteena on tietyllä aikavälillä fossiilivapaa lentoliikenne. Käytännössä tämä tarkoittaa CO2 kompensoitujen polttoaineiden käyttöönottoa sekä vahvaa sähköisen lentoliikenteen kehittämistä ja samalla tukemista. Lentoliikenteen kehittämisessä tulisi määritellä yhteiset strategiset tavoitteet kestäväille ilmailulle eri toimijoiden kesken sekä laatia vuoteen 2035 asti kestävä toimenpideohjelma, joka osaltaan vahvistaisi lentoliikenteen infraa. Edellämainituista syistä nykymuotoisen infran ylläpitomalliin ei tulisi lähivuosina tehdä muutoksia, jotta rakenteet yksin eivät muodostuisi haasteeksi tulevaisuudessa.

Kokkolan talousalue on vahva vientiteollisuuden keskittymä. Lentoliikenteen matkustajista noin 70% matkustaa Helsingistä eteenpäin Eurooppaan ja/tai edelleen muualla maailmaan. Viennin arvo oli Keski-Pohjanmaalla vuonna 2022 noin 42 000 euroa/asukas. Keski-Pohjanmaan maakunta oli tällä luvulla mitattuna maakuntien ykkönen. Kokkola Industrial Park (KIP) on vahvasti mukana puhtaan siirtymän projekteissa. Nykyiset akkumateriaaleja valmistavat toimijat suunnittelevat merkittäviä tehdas- ja toimintojen laajennuksia. Alueella on tällä hetkellä meneillään kaksi merkittävää vetyteollisuuden hanketta ja alueelle rakennetaan Pohjois-Euroopan ainoaa litiumtehdasta. Kokkolaan tulevien investointien kokonaisarvo on arviolta 2,5 mrd euroa ja työllisyysvaikutus on arviolta noin 1700 suoraa työpaikkaa. Investointihankkeiden rakennusaika keskittyy 2020 -luvulle. Rakennusaika yksin lisää merkittäviä matkustustarpeita ja tästä esimerkkinä voidaan todeta esimerkiksi toteutetut ydinvoimalahankkeet.

Kokkolan kaupungin näkemyksen mukaan lentoasematoimintojen järjestämisen selvityksessä tuleekin kiinnittää erityistä huomiota lentoliikenteen tuomiin aluetaloudellisiin vaikutuksiin, varsinkin niiden välillisiin vaikutuksiin. Muuttuneessa maailmantaloudellisessa sekä geopoliittisessa tilanteessa lentoasematoiminnan jatkoa arvioitaessa tulee arviot tehdä uusimman tiedon perusteella. Lentoasemaverkoston suhteen ei tule tehdä vallitsevassa tilanteessa rakenteita merkittävästi muuttavia äkillisiä ratkaisuja. Varsinkaan tilanteessa, jossa niiden vaikutuksista ei ole selvää kuvaa.

Liite A § 390

Väliraportin palautekysely

Kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus päättää antaa edellä olevan Kokkolan kaupungin näkemyksen lentoasematoimintojen järjestämiseen liittyvistä tarkentavista kohdista ja samalla hyväksyy Liitteessä A esitetyn palautekyselyn vastaukset.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi päätösesityksen.